C/2025/647

10.2.2025

ZALECENIE RADY

z dnia 21 stycznia 2025 r.

w sprawie zatwierdzenia krajowego średniookresowego planu budżetowo-strukturalnego Rumunii

(C/2025/647)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 121,

uwzględniając rozporządzenie (UE) 2024/1263, w szczególności jego art. 17,

uwzględniając zalecenie Komisji,

a także mając na uwadze, co następuje:

KWESTIE OGÓLNE

(1) W dniu 30 kwietnia 2024 r. weszły w życie zreformowane unijne ramy zarządzania gospodarczego. Podstawowymi elementami zreformowanych unijnych ram zarządzania gospodarczego są: rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego ([1]), wraz ze zmienionym rozporządzeniem (WE) nr 1467/97 w sprawie procedury nadmiernego deficytu ([2]), oraz zmieniona dyrektywa Rady 2011/85/UE w sprawie ram budżetowych państw członkowskich ([3]). Celem ram jest wspieranie zdrowych i stabilnych finansów publicznych oraz zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu i odporności poprzez reformy i inwestycje, a także zapobieganie nadmiernym deficytom publicznym. Ramy wspierają także poczucie odpowiedzialności na szczeblu krajowym i w większym stopniu koncentrują się na perspektywie średniookresowej, a jednocześnie służą bardziej skutecznemu i spójnemu egzekwowaniu reguł.

(2) W centrum nowych ram zarządzania gospodarczego znajdują się krajowe średniookresowe plany budżetowo-strukturalne, przedkładane przez państwa członkowskie Radzie i Komisji. Plany mają przyczynić się do osiągnięcia dwóch celów, a są nimi: (i) zapewnienie, aby m.in. na koniec okresu dostosowawczego dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wykazywał prawdopodobną tendencję spadkową lub utrzymywał się na ostrożnym poziomie, oraz aby deficyt budżetowy został w średnim okresie sprowadzony do poziomu poniżej wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB i utrzymywał się poniżej tej wartości, oraz (ii) zapewnienie realizacji reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania wymienione w ramach europejskiego semestru i służących realizacji wspólnych priorytetów UE. W tym celu w każdym planie należy przedstawić średnioterminowe zobowiązanie do realizacji ścieżki wydatków netto ([4]), co wiąże się ze skutecznym ustanowieniem ograniczenia budżetowego w okresie objętym planem, tzn. czterech lub pięciu lat (w zależności od zwykłej długości kadencji parlamentarnej w państwie członkowskim). Co więcej, w planie należy wyjaśnić, w jaki sposób państwo członkowskie zapewni realizację reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania wymienione w ramach europejskiego semestru, w szczególności w zaleceniach dla poszczególnych krajów (w tym związanych z procedurą dotyczącą zakłóceń równowagi makroekonomicznej, w stosownych przypadkach) oraz w jaki sposób plan doprowadzi do realizacji wspólnych priorytetów Unii. Okres dostosowania fiskalnego obejmuje okres czterech lat, który może zostać przedłużony o maksymalnie trzy lata, jeżeli państwo członkowskie zobowiąże się do wdrożenia pakietu odpowiednich reform i inwestycji spełniającego kryteria określone w rozporządzeniu (UE) 2024/1263.

([1]) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1263 z dnia 29 kwietnia 2024 r. w sprawie skutecznej koordynacji polityk gospodarczych i w sprawie wielostronnego nadzoru budżetowego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/97 (Dz.U. L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Rozporządzenie Rady (UE) 2024/1264 z dnia 29 kwietnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1467/97 w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu (Dz.U. L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).

([3]) Dyrektywa Rady (UE) 2024/1265 z dnia 29 kwietnia 2024 r. zmieniająca dyrektywę 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich (Dz.U. L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

([4]) Wydatki netto w rozumieniu definicji zawartej w art. 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263, tzn. wydatki publiczne po skorygowaniu o (i) wydatki z tytułu odsetek, (ii) działania dyskrecjonalne po stronie dochodów, (iii) wydatki na programy unijne w pełni kompensowane dochodami z funduszy unijnych, (iv) krajowe wydatki na współfinansowanie programów finansowanych przez Unię, (v) cykliczne elementy wydatków na zasiłki dla bezrobotnych oraz (vi) działania jednorazowe i inne działania tymczasowe.

(3) Po tym, jak plan zostanie przedłożony, Komisja ma ocenić, czy spełnia on wymogi określone w rozporządzeniu (UE) 2024/1263.

(4) Na zalecenie Komisji Rada ma następnie przyjąć zalecenie wyznaczające ścieżkę wydatków netto danego państwa członkowskiego oraz, w stosownych przypadkach, zatwierdza zobowiązania dotyczące pakietu reform i inwestycji, które stanowią podstawę przedłużenia okresu dostosowania fiskalnego.

KWESTIE DOTYCZĄCE KRAJOWEGO ŚREDNIOOKRESOWEGO PLANU BUDŻETOWO-STRUKTURALNEGO RUMUNII

(5) Dnia 25 października 2024 r. Rumunia przedłożyła Radzie i Komisji swój krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny. Przedłożenie wniosku nastąpiło po przedłużeniu terminu określonego w art. 36 rozporządzenia (UE) 2024/1263, zgodnie z ustaleniami z Komisją. Termin przedłożenia został przedłużony zgodnie z ustaleniami z Komisją z uwagi na powody przedstawione przez Rumunię.

Proces poprzedzający przedłożenie planu

(6) Aby ukierunkować dialog prowadzący do przedłożenia krajowych średniookresowych planów budżetowo-strukturalnych, w dniu 21 czerwca 2024 r. Komisja przesłała Rumunii, zgodnie z art. 9 rozporządzenia (UE) 2024/1263, trajektorię referencyjną ([5]). Komisja opublikowała trajektorię referencyjną w dniu 25 października ([6]). Trajektoria referencyjna opiera się na analizie ryzyka i zapewnia, aby – do końca okresu dostosowania fiskalnego i przy braku dalszych działań budżetowych po okresie dostosowawczym – dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wykazywał prawdopodobną tendencję spadkową lub pozostawał na ostrożnym poziomie w średnim okresie oraz aby deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych został obniżony do poziomu poniżej 3 % PKB w okresie dostosowawczym i był utrzymywany poniżej tej wartości odniesienia w średnim okresie. Średni okres definiuje się jako okres dziesięciu lat po zakończeniu okresu dostosowawczego. Zgodnie z art. 6 lit. d) oraz art. 7 i 8 rozporządzenia (UE) 2024/1263 trajektoria referencyjna jest również spójna z poziomem odniesienia dla deficytu, mechanizmem zapewnienia stabilności długu i mechanizmem zapewnienia odporności deficytu. Trajektoria referencyjna Rumunii wskazuje, że – na podstawie założeń Komisji leżących u podstaw uprzednich zaleceń przekazanych w czerwcu 2024 r. i przy założeniu 7-letniego okresu dostosowawczego – wydatki netto nie powinny wzrosnąć o więcej niż o wartości podane w tabeli 1. Odpowiada to średniemu wzrostowi wydatków netto o 5,2 % w okresie dostosowawczym (2025–2031) i o 5,5 % w latach 2025–2028.

Tabela 1: Trajektoria referencyjna przedstawiona przez Komisję Rumunii w dniu 21 czerwca 2024 r.

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Średnia w latach 2025–2028	Średnia w latach 2025–2031
Maksymalny wzrost wydatków netto (roczny, %)	6,1	5,7	5,3	5,0	4,8	4,7	4,5	5,5	5,2

Źródło: obliczenia Komisji.

(7) Zgodnie z art. 12 rozporządzenia (UE) 2024/1263 Rumunia i Komisja prowadziły dialog techniczny w okresie od lipca do października 2024 r. Dialog koncentrował się na ścieżce wydatków netto przewidzianej przez Rumunię i jej podstawowych założeniach, a także na zobowiązaniach dotyczących planowanego pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę wniosku Rumunii o przedłużenie okresu dostosowawczego. Dyskusje dotyczyły głównie reformy podatkowej, reformy administracji podatkowej, reformy systemu opodatkowania mikroprzedsiębiorstw, a także przeglądów wydatków. Poruszano w nich także kwestie planowanej realizacji reform i inwestycji odpowiadających

([5]) Uprzednie zalecenia przekazywane państwom członkowskim oraz Komitetowi Ekonomiczno-Finansowemu obejmują trajektorie nieprzewidujące przedłużenia okresu dostosowawczego i przewidujące takie przedłużenie (tj. obejmujące okres odpowiednio 4 i 7 lat). W zaleceniach tych zawarte są również główne początkowe warunki i podstawowe założenia zastosowane w ramach średniookresowych prognoz Komisji dotyczących długu publicznego. Trajektorię referencyjną obliczono na podstawie metodyki opisanej w wydanym przez Komisję monitorze stabilności długu z 2023 r. (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/debt-sustainability-monitor-2023_en). Opiera się ona na prognozie Komisji z wiosny 2024 r. oraz wydłużeniu tej prognozy w średnim okresie do 2033 r., a długoterminowy wzrost PKB i koszty starzenia się społeczeństwa są zgodne ze wspólnym sprawozdaniem Komisji i Rady na temat starzenia się społeczeństwa z 2024 r. (https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en).

([6]) https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/national-medium-term-fiscal-structural-plans_en#romania.

na główne wyzwania określone w ramach europejskiego semestru oraz związanych ze wspólnymi priorytetami Unii w zakresie sprawiedliwej i ekologicznej transformacji cyfrowej, odporności społecznej i gospodarczej, bezpieczeństwa energetycznego i budowania zdolności obronnych.

(8) Z informacji przedstawionych przez Rumunię w jej planie wynika, że w październiku 2024 r., zgodnie z art. 11 ust. 3 i art. 36 ust. 1 lit. c) rozporządzenia (UE) 2024/1263, państwo to zaangażowało się w proces konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim i partnerami społecznymi. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w planie przez Rumunię w dniu 16 października 2024 r. plan ten był przedmiotem debaty publicznej z przedstawicielami przedsiębiorstw i społeczeństwem obywatelskim.

Inne powiązane procesy

(9) Rumunia jest obecnie objęta procedurą nadmiernego deficytu ([7]). W dniu 3 kwietnia 2020 r. Rada, działając na zalecenie Komisji, przyjęła na podstawie art. 126 ust. 6 TFUE decyzję (UE) 2020/509 w sprawie istnienia nadmiernego deficytu w Rumunii w związku z planowanym niespełnieniem kryterium deficytu określonego w TFUE oraz wydała na podstawie art. 126 ust. 7 TFUE zalecenie mające na celu likwidację nadmiernego deficytu budżetowego najpóźniej do 2022 r. Mając na uwadze głęboki spadek aktywności gospodarczej związany z pandemią COVID-19, w dniu 18 czerwca 2021 r. Rada przyjęła zmienione zalecenie dla Rumunii na podstawie art. 126 ust. 7 TFUE, przedłużając termin korekty do 2024 r. W dniu 24 listopada 2021 r. Komisja stwierdziła, że Rumunia wdrożyła skuteczne działania w odpowiedzi na zalecenie Rady z dnia 18 czerwca 2021 r. wydane na podstawie art. 126 ust. 7 TFUE, i uznała, że nie ma zatem potrzeby podejmowania dodatkowych kroków w ramach procedury nadmiernego deficytu. Wyniki osiągnięte przez Rumunię w 2023 r. w znacznym stopniu odbiegały jednak od wszystkich podkomponentów zalecenia Rady skierowanego do Rumunii w 2021 r. Deficyt nominalny był znacznie wyższy (6,5 % PKB w porównaniu z 4,4 % PKB w zaleceniu Rady), wysiłek strukturalny był znacznie niższy, niż zalecano, a wzrost wydatków netto – znacznie wyższy, niż zalecano.

(10) W dniu 26 lipca 2024 r. Rada stwierdziła zatem, że Rumunia nie podjęła skutecznych działań w odpowiedzi na zalecenie Rady z dnia 18 czerwca 2021 r. ([8]) Niniejsze zalecenie zbiega się ze zmienionym zaleceniem Rady wydanym na mocy art. 126 ust. 7 TFUE i mającym na celu likwidację nadmiernego deficytu budżetowego w Rumunii ([9]). Jednoczesne przyjęcie tych zaleceń, które jest dostosowane do przejścia na nowe ramy zarządzania gospodarczego i nim uzasadnione, zapewnia spójność między zalecanymi ścieżkami dostosowania.

(11) W dniu 19 czerwca 2024 r. Komisja stwierdziła, że w Rumunii występują nadmierne zakłócenia równowagi makroekonomicznej. Rumunia boryka się w szczególności z podatnością na zagrożenia związaną z rachunkami zewnętrznymi, głównie z powodu znacznego i nadal rosnącego deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych w sytuacji, gdy presja cenowa i kosztowa jest znaczna i wciąż narasta, a podejmowane działania w ramach polityki są słabe ([10]).

(12) W dniu 21 października 2024 r. Rada skierowała do Rumunii szereg zaleceń krajowych w ramach europejskiego semestru ([11]).

STRESZCZENIE PLANU I JEGO OCENA DOKONANA PRZEZ KOMISJĘ

(13) Zgodnie z art. 16 rozporządzenia (UE) 2024/1263 Komisja oceniła plan w następujący sposób:

Kontekst: sytuacja i perspektywy makroekonomiczne i budżetowe

(14) Działalność gospodarcza w Rumunii wzrosła w 2023 r. o 2,4 % dzięki popytowi krajowemu. Zgodnie z prognozą Komisji Europejskiej z jesieni 2024 r. oczekuje się, że w 2024 r. gospodarka wzrośnie o 1,4 %; spowolnienie to wynika ze słabszych wyników w sektorach produkcji przemysłowej, budownictwa mieszkalnego, technologii informatycznych i usług transportowych. W 2025 r. realny PKB ma wzrosnąć o 2,5 %, czemu będzie sprzyjać odporne spożycie prywatne i przyspieszenie inwestycji prywatnych, w obu przypadkach dzięki bardziej akomodacyjnym warunkom finansowym. Oczekuje się, że w 2026 r. realny PKB wzrośnie o 2,9 %, ponieważ w związku z rozpoczęciem ostatniego etapu programu RRF finansowane przez UE inwestycje w infrastrukturę publiczną powinny stanowić silny bodziec do wzrostu gospodarczego. Spodziewane jest, że w horyzoncie prognozy (tj. w latach 2024–2026) wzrost potencjalnego PKB w Rumunii wyniesie średnio 2,2 %, co wynika z intensyfikacji

([7]) Wszystkie dokumenty związane z procedurą nadmiernego deficytu dotyczącą Rumunii dostępne są pod adresem: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/corrective-arm-excessive-deficit-procedure/excessive-deficit-procedures-overview/romania_en.

([8]) Dz.U. L, 1.8.2024, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/2130/oj.

([9]) Zalecenie dotyczące zalecenia Rady mającego na celu likwidację nadmiernego deficytu w Rumunii, 26.11.2024, COM(2024) 957 final.

([10]) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Banku Centralnego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Komitetu Regionów i Europejskiego Banku Inwestycyjnego, COM(2024) 600 final, dodatek 4.

([11]) Zalecenie Rady z dnia 21 października 2024 r. w sprawie polityki gospodarczej, polityki budżetowej, polityki zatrudnienia i polityki strukturalnej Rumunii.

kapitału i wzrostu łącznej produktywności czynników produkcji. Stopa bezrobocia w 2023 r. wyniosła 5,6 %, a według prognoz Komisji w 2024 r. wyniesie ona 5,5 %, w 2025 r. – 5,5 %, a w 2026 r. – 5,4 %. Prognozuje się, że inflacja (deflator PKB) zmaleje z 12,8 % w 2023 r. do 9,0 % w 2024 r. i osiągnie 5,9 % w 2025 r. oraz 5,3 % w 2026 r.

(15) Jeżeli chodzi o rozwój sytuacji budżetowej, w 2023 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w Rumunii wyniósł 6,5 % PKB. Zgodnie z prognozą Komisji Europejskiej z jesieni 2024 r. oczekuje się, że osiągnie on 8,0 % PKB w 2024 r., 7,9 % PKB w 2025 r. oraz, przy założeniu kontynuacji dotychczasowej polityki, 7,9 % w 2026 r. Prognoza Komisji nie odzwierciedla projektu budżetu Rumunii na 2025 r., który nie został jeszcze opracowany. Dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wynosił 48,9 % PKB na koniec 2023 r. Zgodnie z prognozą Komisji oczekuje się, że na koniec 2024 r. wskaźnik zadłużenia wzrośnie do 52,2 % PKB. Prognozuje się, że na koniec 2025 r. wzrośnie on do 56,1 % PKB, a na koniec 2026 r. – do 59,7 %. W prognozie budżetowej Komisji nie uwzględnia się zobowiązań politycznych zawartych w planach średniookresowych jako takich, dopóki nie zostaną one poparte konkretnymi środkami z zakresu polityki, które zostaną zapowiedziane w wiarygodny sposób i wystarczająco szczegółowo określone.

Ścieżka wydatków netto i główne założenia makroekonomiczne przedstawione w planie

(16) Krajowy średniookresowy plan budżetowo-strukturalny Rumunii obejmuje lata 2025–2028 i przedstawia dostosowanie fiskalne rozłożone na okres siedmiu lat.

(17) Plan zawiera wszystkie informacje wymagane na mocy art. 13 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

(18) W planie zobowiązano się do realizacji ścieżki wydatków netto wskazanej w tabeli 2, odpowiadającej średniemu wzrostowi wydatków netto o 4,8 % w latach 2025–2028. Ponadto Rumunia zobowiązuje się do zrealizowania pakietu reform i inwestycji, aby umożliwić przedłużenie okresu dostosowawczego do 7 lat (2025–2031), w którym to okresie planuje się średni wzrost wydatków netto na poziomie 4,4 %. Średni wzrost wydatków netto, podany w planie w odniesieniu do okresu dostosowawczego (2025–2031), jest niższy niż średni wzrost wydatków netto w trajektorii referencyjnej przekazanej przez Komisję w dniu 21 czerwca 2024 r. (5,2 %). W planie zakłada się, że wzrost potencjalny realnego PKB będzie stopniowo malał, z poziomu 2,7 % w 2024 r. do 2,0 % w 2031 r. Ponadto w planie przewiduje się, że stopa wzrostu deflatora PKB zmniejszy się z 7,2 % w 2024 r. do 5,0 % w 2025 r. i będzie dalej stopniowo spadać, osiągając poziom 4,4 % w 2031 r.

Tabela 2: Ścieżka wydatków netto i główne założenia przedstawione w planie Rumunii

						Przedłużenie okresu dostosowawczego				
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Średnia w okresie obowiązywania planu w latach 2025–2028	Średnia w okresie dostosowawczym w latach 2025–2031
Wzrost wydatków netto (roczny, %)	14,3	5,1	4,9	4,7	4,3	4,2	3,9	3,8	4,8	4,4
Wzrost wydatków netto (skumulowany, od roku bazowego 2023, %)	14,3	20,2	26,0	31,9	37,6	43,3	49,0	54,7	nie dotyczy	nie dotyczy
Wzrost potencjalnego PKB (%)	2,7	2,7	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	2,4	2,3
Inflacja (wzrost deflatora PKB) (%)	7,2	5,0	4,9	4,8	4,7	4,6	4,5	4,4	4,8	4,7

Źródło: średniookresowy plan budżetowo-strukturalny Rumunii i obliczenia Komisji.

Wpływ zawartych w planie zobowiązań dotyczących wydatków netto na dług sektora instytucji rządowych i samorządowych

(19) Jeżeli ścieżka wydatków netto, do której zobowiązano się w planie, i leżące u jej podstaw założenia się urzeczywistnią, dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wzrośnie, według planu, z 52,2 % PKB w 2024 r. do 62,6 % PKB w 2029 r., po czym spadnie do 61,4 % PKB w 2031 r., zgodnie z poniższą tabelą. Następnie zgodnie z prognozą w ciągu 10 lat po zakończeniu okresu objętego planem dług ten będzie stale spadać do poziomów znacznie poniżej 60 % PKB.

Tabela 3: Zmiany długu oraz wyniku sektora instytucji rządowych i samorządowych przedstawione w planie Rumunii

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2041
Dług publiczny (% PKB)	48,9	52,2	55,7	58,5	60,6	62,0	62,6	62,4	61,4	47,9
Wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych (% PKB)	- 6,5	- 7,9	- 7,0	- 6,4	- 5,7	- 5,0	- 4,2	- 3,4	- 2,5	- 1,6

Źródło: średniookresowy plan budżetowo-strukturalny Rumunii.

Tym samym zgodnie z planem wskaźnik zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych zostałby sprowadzony w średnim okresie poniżej określonej w Traktacie wartości odniesienia wynoszącej 60 % PKB. Jest to wiarygodne w świetle założeń planu, ponieważ przewiduje się, że dług będzie pozostawać – zgodnie ze wszystkimi deterministycznymi testami warunków skrajnych w ramach przeprowadzonej przez Komisję analizy stabilności długu – poniżej 60 % PKB do 2041 r. W związku z tym, w oparciu o zawarte w planie zobowiązania polityczne oraz założenia makroekonomiczne, przedstawiona w planie ścieżka wydatków netto jest spójna z wymogiem dotyczącym długu, określonym w art. 6 lit. a) oraz art. 16 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

Wpływ zawartych w planie zobowiązań dotyczących wydatków netto na wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych

(20) Na podstawie ścieżki wydatków netto zawartej w planie i przyjętych w nim założeniach przewiduje się, że deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych zmaleje z 7,9 % PKB w 2024 r. do 2,5 % PKB w 2031 r., kiedy to deficyt po raz pierwszy znajdzie się poniżej 3 % PKB. Tym samym, zgodnie z planem wynik sektora instytucji rządowych i samorządowych nie przekroczyłby na koniec okresu dostosowawczego (2031 r.) wartości odniesienia wynoszącej 3 % PKB. Ponadto, w ciągu dziesięciu lat następujących po okresie dostosowawczym (tj. do 2041 r.) deficyt budżetowy nie przekroczyłby 3 % PKB. W związku z tym, w oparciu o zawarte w planie zobowiązania polityczne oraz założenia makroekonomiczne, przedstawiona w planie ścieżka wydatków netto jest spójna z wymogiem dotyczącym deficytu, określonym w art. 6 lit. b) oraz art. 16 ust. 2 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

Profil czasowy dostosowania fiskalnego

(21) Opisany w planie profil czasowy dostosowania fiskalnego, mierzony jako zmiana strukturalnego wyniku pierwotnego, jest zasadniczo liniowy, zgodnie z wymogiem art. 6 lit. c) rozporządzenia (UE) 2024/1263. W rezultacie dostosowanie fiskalne w ciągu pierwszych czterech lat planu jest proporcjonalne w stosunku do łącznego wysiłku dostosowawczego. W związku z tym, w oparciu o zawarte w planie zobowiązania polityczne oraz założenia makroekonomiczne, przedstawiona w planie ścieżka wydatków netto jest spójna z klauzulą dotyczącą zabezpieczenia przed koncentrowaniem wysiłku na rzecz dostosowania fiskalnego na etapie końcowym okresu dostosowawczego, określoną w art. 6 lit. c), i przepisem przejściowym zawartym w art. 36 ust. 1 lit. e) rozporządzenia (UE) 2024/1263.

Tabela 4: Zmiany strukturalnego wyniku pierwotnego przedstawione w planie Rumunii

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Strukturalny wynik pierwotny (% PKB)	- 4,1	- 5,3	- 4,3	- 3,3	- 2,3	- 1,3	- 0,3	0,7	1,7
Zmiana strukturalnego wyniku pierwotnego (pp.)	nie dotyczy	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Źródło: średniookresowy plan budżetowo-strukturalny Rumunii.

Spójność planu z procedurą nadmiernego deficytu

(22) Ścieżka wydatków netto określona w planie jest zgodna z wymogami w ramach procedury nadmiernego deficytu (w szczególności z minimalną roczną korektą strukturalną określoną w art. 3 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia Rady (WE) 1467/97).

Spójność planu z mechanizmem zapewnienia odporności deficytu

(23) Wymóg części zapobiegawczej paktu określony w art. 8 rozporządzenia (UE) 2024/1263 dotyczący mechanizmu zapewnienia odporności deficytu, który to mechanizm ma zapewnić wspólny margines względem wartości odniesienia deficytu wynoszącej 3 % PKB, nie ma zastosowania do Rumunii, ponieważ planuje się, że deficyt zostanie obniżony do poziomu poniżej 3 % PKB dopiero w ostatnim roku okresu dostosowawczego.

Spójność planu z mechanizmem zapewnienia stabilności długu

(24) Według planu dług sektora instytucji rządowych i samorządowych wyniesie w latach 2027–2031 od 60 % do 90 % PKB. Ponieważ jednak według planu deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych ma spaść poniżej 3 % PKB w 2031 r., co spowoduje uchylenie decyzji o istnieniu nadmiernego deficytu w roku następującym po zakończeniu okresu dostosowawczego, mechanizm zapewnienia stabilności długu nie ma zastosowania w okresie objętym planem.

Założenia makroekonomiczne planu

(25) Plan opiera się na zestawie założeń, które różnią się od założeń Komisji przekazanych Rumunii w dniu 21 czerwca. W szczególności w planie zastosowano różne założenia w odniesieniu do pięciu zmiennych, a mianowicie punktu wyjścia (strukturalny wynik pierwotny w 2024 r.), wzrostu potencjalnego i realnego PKB, wzrostu deflatora PKB, a także uwzględniono w nim zakładaną deprecjację waluty krajowej. Ocena tych różnic w założeniach znajduje się poniżej. Poniżej wymieniono różnice w założeniach mające największy wpływ na średni wzrost wydatków netto, a także ocenę każdej różnicy rozpatrywanej oddzielnie.

— W planie zakłada się gorszą sytuację początkową niż w założeniach Komisji. W uprzednich zaleceniach przekazanych Rumunii w czerwcu 2024 r. strukturalny wynik pierwotny wynosił - 4,4 % PKB, a według planu wynosi on - 5,3 % PKB. Niższy strukturalny wynik pierwotny w planie odzwierciedla wyższe wydatki publiczne w pierwszych trzech kwartałach roku, spowodowane szybkim wzrostem wynagrodzeń w sektorze publicznym, wydatków kapitałowych i transferów socjalnych. Prognoza wyniku pierwotnego na 2024 r. zawarta w planie jest bardzo zbliżona do prognozy Komisji z jesieni i jest realistyczna. W związku z tym uznaje się, że założenie to jest należycie uzasadnione. Przyczynia się to do tego, że średni wzrost wydatków netto w okresie dostosowawczym według planu jest mniejszy, niż wynika z założeń Komisji.

— W planie zakłada się niższy wzrost potencjalnego PKB w 2024 r. i wyższy w latach 2026–2028 w porównaniu z uprzednimi zaleceniami z czerwca 2024 r. Ogólnie rzecz biorąc, te szeregi czasowe są równie stabilne jak w uprzednich zaleceniach. Przyczynia się to do tego, że średni wzrost wydatków netto w okresie dostosowawczym według planu jest większy niż wynika z założeń Komisji. Możliwość zastosowania alternatywnych założeń dotyczących wzrostu potencjalnego jest zgodna z art. 36 ust. 1 lit. f) rozporządzenia (UE) 2024/1263, pod warunkiem że skumulowany wzrost w horyzoncie prognozy (tj. do 2041 r.) pozostaje zasadniczo zgodny z założeniami Komisji, co ma miejsce w przypadku planu. W związku z tym uznaje się, że założenie to jest należycie uzasadnione.

— W planie zakłada się niższy wzrost deflatora PKB w 2025 r. w porównaniu z uprzednimi zaleceniami z wiosny 2024 r., co skutkuje niższymi stopami wzrostu deflatora PKB w całym okresie dostosowawczym przy zastosowaniu reguły konwergencji liniowej w średnim okresie, począwszy od tego niższego poziomu. Przyczynia się to do tego, że średni wzrost wydatków netto w okresie dostosowawczym według planu jest mniejszy niż wynika z założeń Komisji. Założenie to jest ostrożne, a w związku z tym należycie uzasadnione.

— W planie odpowiednio uwzględniono założenie deprecjacji kursu walutowego RON w stosunku do EUR w trajektorii długu. Założenie to wydaje się należycie uzasadnione i przyczynia się do tego, że średni wzrost wydatków netto w okresie dostosowawczym jest według planu mniejszy, niż wynika z założeń Komisji.

Ostatnia różnica w założeniach nie ma znaczącego wpływu na średni wzrost wydatków netto w porównaniu z założeniami Komisji. Ogółem wszystkie różnice w założeniach prowadzą do tego, że średni wzrost wydatków netto według planu jest mniejszy od trajektorii referencyjnej. Komisja uwzględni powyższą ocenę założeń planu w przyszłych ocenach zgodności z niniejszym zaleceniem.

Strategia fiskalna w planie

(26) Zgodnie z przyjętą w planie orientacyjną strategią fiskalną zobowiązania dotyczące wydatków netto zostaną wypełnione w dużej mierze przez ograniczanie wydatków. Prognozuje się, że relacja publicznych wydatków pierwotnych do PKB zmaleje z 40,6 % w 2024 r. do 34,6 % w 2031 r., tj. o 6 pp. w ciągu 7 lat. Przewiduje się, że wszystkie kategorie wydatków zmaleją jako odsetek PKB. Zobowiązanie to jest w pewnym stopniu poparte reformami wydatków przedstawionymi w planie (przeglądy wydatków, reformy emerytalne, reforma zarządzania przedsiębiorstwami państwowymi), jednak do osiągnięcia wartości docelowych konieczne będzie rygorystyczne wdrażanie oraz dodatkowe środki w stosunku do tych zawartych w planie. Specyfikacja środków z zakresu polityki powinna zostać potwierdzona lub skorygowana i określona ilościowo w budżetach rocznych.

(27) Równocześnie istnieją ryzyka zagrażające wdrożeniu zawartej w planie orientacyjnej strategii fiskalnej. Większość tych zobowiązań będzie musiała zostać wdrożona przez nowy rząd. Ponadto w dniu 20 listopada 2024 r. minister pracy i solidarności społecznej ogłosił wzrost wartości punktu odniesienia dla emerytur o 12,1 %. Zapowiedź ta oznacza znacznie większy wzrost emerytur (o około 1 % PKB), niż zakłada się w planie, w którym przyjęto założenie nominalnego zamrożenia emerytur w 2025 r.

Zawarte w planie zobowiązania dotyczące pakietu reform i inwestycji, które mają stanowić podstawę przedłużenia okresu dostosowania fiskalnego

(28) W planie Rumunia zobowiązuje się do zrealizowania pakietu reform i inwestycji służących zwiększeniu potencjału wzrostu i stabilności finansów publicznych i stanowiących podstawę przedłużenia okresu dostosowania fiskalnego z 4 do 7 lat. Pakiet reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, obejmuje szereg zobowiązań wynikających z planu odbudowy i zwiększania odporności (RRP); niektóre zobowiązania wynikające z RRP z dodatkowymi specyfikacjami; a także niektóre nowe reformy. Są to następujące środki (zob. również załącznik II):

— Reforma emerytalna i reforma emerytur specjalnych. Te dwie reformy są obowiązującymi środkami w ramach RRP i odpowiadają kamieniom milowym 213, 214 i 215 dotyczącym reformy publicznego systemu emerytalnego w rumuńskim RRP, które zostały już przyjęte. Pełne wdrożenie tych reform przyczyniłoby się w znacznym stopniu do stabilności finansów publicznych, ale większość ich skutków urzeczywistni się w perspektywie długoterminowej. Reforma emerytur specjalnych przewiduje stopniowe dostosowanie stóp zastąpienia mających zastosowanie do osób otrzymujących emerytury specjalne do stóp obowiązujących w systemie ogólnym. Reforma emerytalna wiąże się z pełnym przeglądem systemu polegającym na ponownym obliczeniu wszystkich emerytur w sposób lepiej odzwierciedlający zasadę powiązania świadczeń z wysokością wpłaconych składek. Reforma obejmuje również przepisy, które zachęcają do wydłużenia życia zawodowego: zapewnia ona punkty premiowe za długie okresy składkowe i łączy ustawowy wiek emerytalny ze zmianami w średnim trwaniu życia. Wpływ tych reform na budżet został określony ilościowo przez Bank Światowy.

— Reforma płacy minimalnej. To zobowiązanie do reformy ma charakter dodatkowy w stosunku do kamienia milowego RRP 392 zapewniającego ustalanie płacy minimalnej i wprowadza nowy system ustalania płacy minimalnej brutto w oparciu o prognozowane stopy inflacji i wzrostu wydajności przez niezależną instytucję, przy jednoczesnym zapewnieniu, aby płaca minimalna mieściła się w pewnym zakresie w stosunku do średniego wynagrodzenia. Reforma ma na celu zwiększenie przewidywalności aktualizacji płacy minimalnej, gdyż pomaga unikać doraźnych podwyżek, które mogą mieć negatywny wpływ na konkurencyjność kosztową. Reforma zostanie wdrożona w 2025 r. i oczekuje się, że przyniesie dodatkowe dochody o wartości 0,1 % PKB.

— Reforma systemu wynagrodzeń w sektorze publicznym. Zobowiązanie do reformy ma charakter dodatkowy w stosunku do kamienia milowego 420 rumuńskiego RRP dotyczącego opracowania sprawiedliwego systemu jednolitych wynagrodzeń w sektorze publicznym. Celem reformy jest zapewnienie sprawiedliwej i zrównoważonej pod względem fiskalnym polityki płacowej w drodze przeglądu współczynników klasyfikacji dla każdej grupy zawodowej i przeglądu siatki płac urzędników instytucji samorządowych na szczeblu lokalnym oraz ograniczenia premii do 20 % wynagrodzenia podstawowego. W planie podkreślono, że reforma musi uwzględniać stabilność finansów publicznych i ma zostać wdrożona z poszanowaniem puli na łączne

wynagrodzenia w sektorze publicznym zapisanej w planie oraz przepisów ustawy o odpowiedzialności budżetowej. Reforma zostanie wdrożona dopiero wtedy, gdy deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych zmniejszy się do poziomu poniżej 5,0 % PKB.

— Reforma opodatkowania mikroprzedsiębiorstw. Plan odnosi się do kamienia milowego 206 rumuńskiego RRP dotyczącego przeglądu ram podatkowych. Podsumowano w nim już wprowadzone środki, które są obecnie analizowane w kontekście trzeciego wniosku o płatność. Głównym celem reformy jest ograniczenie zakresu systemu dla mikroprzedsiębiorstw przez zaostrzenie warunków kwalifikowalności przy jednoczesnym utrzymaniu jak najprostszego systemu. Niektóre środki zostały już wprowadzone w latach 2022 i 2023, a w planie wskazano, że pozostałe działania będą stopniowo realizowane począwszy od 2025 r. W planie oszacowano, że reforma ta przyniesie rządowi dodatkowe dochody w wysokości 0,1 % PKB. Dodatkowe dochody można by uzyskać, gdyby reforma polegała na zdecydowanym obniżeniu progu kwalifikowalności do systemu opodatkowania mikroprzedsiębiorstw oraz dostosowaniu tego progu do progu VAT. Pozwoliłoby to zachować prostotę systemu i ułatwiłoby administrowanie nim.

— Reforma podatkowa. Jest to obowiązujący środek w ramach RRP i odnosi się do kamieni milowych 205, 207, 208 dotyczących przeglądu ram podatkowych, a także kamienia milowego 237 dotyczącego opracowania modelu automatycznej wyceny nieruchomości. Opis głównych celów reformy jest zgodny z założeniami RRP (większa sprawiedliwość, prostota i przewidywalność systemu podatkowego, lepsze zachęty). Reforma ma na celu zwiększenie dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych o 1,1 % PKB w 2025 r. po skorygowaniu o wpływ wzrostu nieopodatkowanej części emerytur (co odpowiada obniżeniu podatku o 0,2 % PKB). Aby osiągnąć tę wartość docelową, do końca I kwartału 2025 r. konieczne będzie wdrożenie nowych środków, co doprowadzi do całorocznego wzrostu dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych o 1,7 % PKB. Środki te nie zostały jeszcze określone, ale w planie przedstawiono proces prowadzący do wdrożenia reformy i wspomniano, że wszystkie obszary opodatkowania mogą podlegać reformie.

— Reforma administracji podatkowej. Reforma ta opiera się na zobowiązaniach zawartych w kamieniach milowych 225 i 226 dotyczących usprawnienia procesów podatkowych i administracji podatkowej. Głównym celem reformy jest zwiększenie efektywności i zdolności administracyjnych ANAF, agencji administracji podatkowej, przez wykorzystanie narzędzi cyfrowych i wdrożenie bardziej rygorystycznych mechanizmów monitorowania. Obejmuje ona szereg środków, w szczególności: wprowadzenie mechanizmu wczesnego wykrywania oszustw związanych z VAT; wprowadzenie narzędzi analitycznych w celu wyeliminowania luki w podatku VAT; lepsze monitorowanie zgodności w sferze cyfrowej; wprowadzenie mechanizmu kontroli planowania podatkowego dla dużych i średnich podatników; integrację i konsolidację wewnętrznych baz danych; oraz zmianę przepisów w sprawie niewypłacalności w celu zapewnienia większej kontroli nad sytuacją przedsiębiorstw, które same ogłosiły niewypłacalność. Wpływ tej reformy szacuje się w planie na 0,5 % PKB w okresie 7 lat, co wydaje się prawdopodobne.

— Reforma systemu wydatków publicznych. Reforma ta ma charakter dodatkowy w stosunku do zobowiązań w ramach kamieni milowych 202 i 234, które dotyczą usprawnienia mechanizmu programowania budżetowego, oraz kamienia milowego 392 dotyczącego zapewnienia ustalania płacy minimalnej, a także wartości docelowej 403 dotyczącej zwiększenia przewidywalności i efektywności procesów decyzyjnych w administracji rządowej. Reforma ma na celu zwiększenie efektywności, przejrzystości i odpowiedzialności budżetowej w wykorzystywaniu funduszy publicznych. Obejmuje ona środki mające na celu kontrolę nieuzasadnionego przekroczenia kosztów, wdrożenie systematycznych ocen wydatków (przeglądy wydatków) oraz rozszerzenie scentralizowanych zamówień publicznych. RRP i plan łącznie obejmują szereg środków mających na celu dostosowanie przeglądów wydatków do najlepszych praktyk międzynarodowych: zwiększenie odpowiedzialności rządu i politycznego zaangażowania w ten proces, zatrudnienie kompetentnych pracowników do przeprowadzania przeglądów, uwzględnienie wymiernych celów w zakresie oszczędności, usprawnienie struktury zarządzania oraz lepsze zintegrowanie przeglądów z procesem budżetowym. Zgodnie z planem szacuje się, że reforma ta przyniesie trwałe oszczędności wynoszące 0,35 % PKB, co wydaje się prawdopodobne.

— Reforma systemu finansowania przedsiębiorstw. Jest to nowy środek wykraczający poza środki przewidziane w rumuńskim RRP i ma on na celu wspieranie otoczenia działalności gospodarczej, w szczególności przemysłu wytwórczego i MŚP, oraz stworzenie mechanizmów finansowania na niepublicznym rynku kapitałowym, „które będą ukierunkowane na wynik gospodarczy”. Reforma przewiduje w szczególności ustanowienie funduszu inwestycyjnego wspierającego działalność w zakresie inwestycji na niepublicznym rynku kapitałowym na rzecz MŚP, nowe ramy prawne, które mają wspierać inwestycje strategiczne w gospodarkę, a szczególnie w przetwórstwo przemysłowe, oraz nowe ramy prawne dotyczące przyznawania dotacji specjalnego przeznaczenia dla przemysłu wytwórczego. Wpływ reformy nie jest określony ilościowo, ale można oczekiwać, że przyczyni się ona pozytywnie, choć w niewielkim stopniu, do potencjalnego wzrostu.

— Reforma systemu wydatków państwowych/lokalnych podmiotów gospodarczych (przedsiębiorstw państwowych). Reforma ta jest nowym środkiem wykraczającym poza środki określone w RRP. Celem tej reformy jest uzyskanie oszczędności we wszystkich przedsiębiorstwach państwowych dzięki zwiększeniu wydajności i większej odpowiedzialności przy podejmowaniu decyzji w sprawie wydatków. Reforma ta obejmuje szereg

środków, które zmierzają we właściwym kierunku, takich jak wprowadzenie reguł wydatkowych i nowych praktyk w celu lepszego zarządzania wydatkami kapitałowymi. Potencjalne dodatkowe dochody szacuje się w planie na 0,25 % PKB przez cały okres objęty planem, co zdaniem Komisji wydaje się ambitne.

(29) Zgodnie z art. 14 ust. 3 rozporządzenia (UE) 2024/1263 każda reforma i inwestycja, która stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, musi być wystarczająco szczegółowa, przewidywać koncentrację działań na wstępie, być ujęta w ramach czasowych i weryfikowalna.

(30) Zobowiązania zawarte w RRP, stanowiące podstawę przedłużenia, obejmują znaczące reformy i inwestycje, których celem jest poprawa stabilności finansów publicznych i zwiększenie potencjału wzrostu gospodarczego. Ponadto Rumunia zobowiązuje się do dalszego wdrażania reform w okresie objętym średniookresowym planem budżetowo-strukturalnym oraz do utrzymania poziomów inwestycji finansowanych ze środków krajowych zrealizowanych w okresie objętym RRP (zob. tabela 5 poniżej). Zobowiązanie to będzie monitorowane przez cały etap wdrażania planu. W związku z tym zgodnie z art. 36 ust. 1 lit. d) rozporządzenia (UE) 2024/1263 zobowiązania zawarte w RRP mogą być uwzględniane na potrzeby przedłużenia okresu dostosowawczego.

(31) Oczekuje się, że pakiet reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia, trwale zwiększy potencjał wzrostu i odporności gospodarki Rumunii zgodnie z wymogami art. 14 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (UE) 2024/1263. Plan nie zawiera ilościowych szacunków dotyczących wpływu reform i inwestycji na potencjalny wzrost. Reformy emerytalne (system ogólny i emerytury specjalne) powinny jednak z czasem przyczynić się do zwiększenia siły roboczej w porównaniu ze scenariuszem nieprzewidującym reform, a tym samym zwiększyć potencjalny PKB. Ponadto w planie przewidziano znaczny wzrost inwestycji publicznych, zwłaszcza w pierwszych latach okresu objętego planem, z 5,4 % PKB w 2023 r. do 7,1 % w 2025 r. i 7,3 % w 2026 r. Inwestycje te, we wszystkich obszarach, w tym w kluczową infrastrukturę, pomogą zwiększyć potencjał wzrostu i odporność gospodarki. Przeglądy wydatków powinny również pomóc w przegrupowaniu zasobów w ramach budżetu na priorytety sprzyjające wzrostowi gospodarczemu.

(32) Oczekuje się, że pakiet reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia, wesprze stabilność finansów publicznych zgodnie z wymogami art. 14 ust. 2 lit. b) rozporządzenia (UE) 2024/1263. Reformy związane ze stroną dochodów w budżecie przyniosą rządowi znaczne dodatkowe dochody. Łączny efekt reformy podatkowej, reformy administracji podatkowej oraz reformy systemu opodatkowania mikroprzedsiębiorstw, po ich pełnym wdrożeniu, powinien przynieść dodatkowe dochody rzędu od 2,0 % do 2,5 % PKB. Po stronie wydatków oczekuje się, że reformy mające na celu wprowadzenie bardziej rygorystycznych przeglądów wydatków oraz poprawę zarządzania państwowymi/lokalnymi podmiotami gospodarczymi (przedsiębiorstwami państwowymi) przyniosą oszczędności o wartości od 0,5 % do 1,0 % PKB, nawet jeśli niektóre szacunki zawarte w planie wydają się zawyżone. Ponadto zgodnie z planem ustawa o jednolitym wynagrodzeniu dla pracowników sektora publicznego, jeżeli zostanie wdrożona z zachowaniem puli środków przewidzianej w planie, powinna umożliwić znaczące zmniejszenie kosztów wynagrodzeń w sektorze publicznym wyrażonych jako odsetek PKB o 1,5 % PKB w latach 2024–2031. Poza tym reformy emerytalne (system ogólny i emerytury specjalne) przyniosą oszczędności już pod koniec 7-letniego okresu objętego planem, ale większość oszczędności urzeczywistni się w długim okresie.

(33) Pakiet reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia, służy realizacji wspólnych priorytetów UE zgodnie z wymogami art. 14 ust. 2 lit. c) rozporządzenia (UE) 2024/1263. Większość reform, które stanowią podstawę wniosku o przedłużenie, przyczynia się do zwiększenia odporności społecznej i gospodarczej przez zapewnienie stabilności finansów publicznych, poprawę efektywności sektora publicznego i promowanie zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Zobowiązania w obszarze poprawy administracji podatkowej i wdrażania szczegółowych przeglądów wydatków powinny z czasem umożliwić przekierowanie zasobów na priorytety sprzyjające wynikowi gospodarczemu i poprawie sytuacji społecznej. Reforma mechanizmu ustalania płacy minimalnej powinna zapewnić odpowiedni poziom płacy minimalnej z poszanowaniem priorytetów społecznych i gospodarczych. Reformy emerytalne (system ogólny i emerytury specjalne) zapewnią stabilność systemu oraz zwiększą równość i sprawiedliwość w odniesieniu do wysokości emerytur. Ponadto poprawa cyfryzacji administracji podatkowej powinna przyczynić się do transformacji cyfrowej. Pozostałe wspólne priorytety UE, a mianowicie zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i budowanie zdolności obronnych, nie są bezpośrednio uwzględnione w pakiecie reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia, chociaż pierwszy z nich został uwzględniony w rumuńskim RRP.

(34) W pakiecie reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia, uwzględniono niektóre odpowiednie ([12]) zalecenia dla poszczególnych krajów wydane w ramach europejskiego semestru zgodnie z wymogami art. 14 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (UE) 2024/1263. W szczególności oczekuje się, że reformy przyczynią się do realizacji zalecenia krajowego wydanego w 2023 r. dotyczącego wdrożenia zalecenia fiskalnego, w którym zwrócono się do Rumunii o skorygowanie nadmiernego deficytu i wyeliminowanie nadmiernych zakłóceń równowagi. W scenariuszu makroekonomicznym, na którym opiera się plan, prognozuje się, że deficyt obrotów bieżących zmniejszy się z 7,7 % PKB w 2024 r. do 4,1 % PKB w 2031 r. Większość skutków wynika ze zmniejszenia deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych, do czego przyczyniają się reformy, które stanowią podstawę wniosku o przedłużenie ścieżki dostosowania. Oczekuje się, że wolniejszy wzrost wydatków publicznych i rozważna polityka dochodowa (umiarkowany wzrost emerytur i wynagrodzeń w sektorze publicznym, reforma płacy minimalnej) będą sprzyjać konkurencyjności.

(35) Oczekuje się, że reforma płacy minimalnej i reforma emerytalna przyczynią się do realizacji zaleceń krajowych z 2019 r. dotyczących potrzeby zapewnienia ustalania płacy minimalnej w oparciu o obiektywne kryteria, spójne z tworzeniem miejsc pracy i konkurencyjnością. Oczekuje się, że reformy dotyczące restrukturyzacji systemu wydatków publicznych (przeglądy wydatków) oraz reforma systemu wynagrodzeń w sektorze publicznym pomogą w realizacji zaleceń krajowych z lat 2019 i 2020 dotyczących potrzeby poprawy efektywności zamówień publicznych oraz jakości i skuteczności administracji publicznej. Ponadto reforma emerytalna i reforma emerytur specjalnych pomogą w realizacji zalecenia krajowego wydanego w 2019 r. dotyczącego zapewnienia stabilności publicznego systemu emerytalnego i długoterminowej rentowności funduszy emerytalnych drugiego filaru, natomiast reforma podatkowa i reforma administracji podatkowej przyczynią się do realizacji zaleceń krajowych z lat 2019 i 2020 dotyczących zapewnienia stabilności finansów publicznych oraz poprawy przestrzegania przepisów podatkowych i zwiększenia skuteczności poboru podatków. Większość środków, które stanowią podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, powinna również pomóc w realizacji zaleceń krajowych z lat 2022 i 2023 dotyczących prowadzenia polityki fiskalnej w celu likwidacji nadmiernego deficytu budżetowego.

(36) Plan zapewnia utrzymanie planowanego łącznego poziomu inwestycji publicznych finansowanych ze środków krajowych realizowanych średnio w okresie objętym RRP, zgodnie z wymogami art. 14 ust. 4 rozporządzenia (UE) 2024/1263.

Tabela 5: Przewidziane w planie inwestycje publiczne finansowane ze środków krajowych (% PKB)

Średni poziom w okresie objętym RRP (2021–2026)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Średnia w okresie objętym planem (2025–2028)
4,1	5,3	5,6	4,8	4,3	4,1	3,6	3,2	5,0

Źródło: średniookresowy plan budżetowo-strukturalny Rumunii.

(37) Ponadto zobowiązania dotyczące pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia, można uznać za spójne z zobowiązaniami zawartymi w RRP oraz w umowie partnerstwa uzgodnionej na podstawie wieloletnich ram finansowych zgodnie z wymogami art. 14 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (UE) 2024/1263. Zgodnie z wymogami rozporządzenia (UE) 2024/1263 oczekuje się, że każde zobowiązanie będzie realizowane w sposób zapewniający ciągłość i komplementarność z RRP lub umową partnerstwa zawartą z Rumunią w ramach europejskiej polityki spójności oraz będzie stanowić odpowiedź na zalecenia krajowe i na co najmniej jeden wspólny priorytet UE.

(38) Podsumowując, ocenia się, że pakiet reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, spełnia łącznie kryteria określone w art. 14 rozporządzenia (UE) 2024/1263. W związku z tym okres dostosowawczy może zostać przedłużony z 4 do 7 lat, jak przedstawiono w planie.

([12]) Za „odpowiednie" zalecenia dla poszczególnych krajów uznaje się zalecenia: (i) przyjęte przez Radę począwszy od 2019 r., (ii) w przypadku których państwo członkowskie nie osiągnęło jeszcze „pełnego" lub „istotnego" postępu w ich realizacji i które nie są nieaktualne (oznaczone jako „nie oceniono/brak danych do dodania"), zgodnie z oceną dokonaną w ramach ostatnich działań nadzorczych w kontekście europejskiego semestru (dostępną w CeSaR (europa.eu)), (iii) te, które nie są związane z czysto fiskalną częścią paktu stabilności i wzrostu oraz (iv) te, które nie odnoszą się do tego samego wyzwania po przeformułowaniu.

Opisane w planie zamiary dotyczące innych reform i inwestycji w odpowiedzi na główne wyzwania wskazane w kontekście europejskiego semestru i z uwzględnieniem priorytetów Unii

(39) Oprócz pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, w planie opisano zamiary polityczne dotyczące innych inwestycji ukierunkowanych na niektóre wyzwania zidentyfikowane w ramach europejskiego semestru, a w szczególności w zaleceniach dla poszczególnych krajów, w tym tych, które odnoszą się do procedury dotyczącej zakłóceń równowagi makroekonomicznej, a także reform i inwestycji mających na celu realizację wspólnych priorytetów UE.

(40) W kwestii wspólnego priorytetu dotyczącego sprawiedliwej zielonej i cyfrowej transformacji, łącznie z celami dotyczącymi klimatu określonymi w rozporządzeniu (UE) 2021/1119, plan obejmuje reformy i inwestycje wspierające dekarbonizację dużych gałęzi przemysłu (przemysł stalowy i przemysł chemiczny) przez elektryfikację procesów produkcyjnych i przejście na stosowanie wodoru odnawialnego lub odnawialnych paliw wodorowych. Całkowity budżet programu wynosi 1 mld EUR, przy czym płatności mają zostać dokonane w latach 2025–2031. Finansowanie tego systemu ma zostać osiągnięte w drodze sprzedaży uprawnień do emisji gazów cieplarnianych (uprawnienia do emisji CO_2). Plan obejmuje również program inwestycyjny na rzecz odbudowy głównej infrastruktury nawadniającej (2,3 mld EUR) i infrastruktury odwadniania (34 mln EUR). Środki te pomogą w realizacji zaleceń krajowych wydanych w latach 2022 i 2023 r. związanych z potrzebą zmniejszenia zależności od paliw kopalnych i przyspieszenia transformacji energetycznej przez szybsze wdrażanie energii ze źródeł odnawialnych i poprawę przepustowości sieci, aby umożliwić wykorzystanie nowych zdolności na rynku. W planie nie opisano aspektów związanych ze sprawiedliwością zielonej i cyfrowej transformacji.

(41) W kwestii wspólnego priorytetu dotyczącego odporności społecznej i gospodarczej, w tym Europejskiego filaru praw socjalnych, plan obejmuje nowy program wsparcia państwa na rzecz inwestycji wspierających rozwój regionalny przez zakrojone na szeroką skalę projekty inwestycyjne ukierunkowane na zaawansowane sektory i promujące dywersyfikację działalności gospodarczej w regionach najmniej uprzywilejowanych. Całkowity przyznany budżet wynosi 450 mln EUR. Plan obejmuje również program pomocy państwa na inwestycje strategiczne, przewidujący dotacje, ulgi podatkowe i uproszczenia administracyjne (skrócenie terminów wydawania zezwoleń, bezpośrednie przyznawanie gruntów na realizację inwestycji w domenie publicznej lub prywatnej będących własnością państwa/lokalnych organów publicznych, zapewnienie infrastruktury transportowej i mediów niezbędnych do realizacji inwestycji). Całkowity budżet programu wynosi 1 mld EUR, przy czym płatności mają zostać dokonane w latach 2025–2031. Sektory, które będą mogły skorzystać z tego programu, to: przemysł spożywczy, przemysł chemiczny, przemysł farmaceutyczny, przemysł metalurgiczny, przemysł obronny, przemysł konstrukcji metalowych, budowa maszyn i instalacji, produkcja maszyn i urządzeń oraz sprzęt elektryczny. Środki te pomogą w realizacji zalecenia krajowego dotyczącego zapewnienia gospodarce wsparcia płynności dla przedsiębiorstw, wydanego w 2020 r.

(42) W kwestii wspólnego priorytetu dotyczącego bezpieczeństwa energetycznego w planie wspomniano o udziale Rumunii w ponadnarodowych inicjatywach dotyczących infrastruktury do przesyłu energii mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego Europy, w tym w korytarzu południowym, korytarzu BRUA (Bułgaria–Rumunia–Węgry–Austria) i korytarzu transbałkańskim.

(43) W kwestii wspólnego priorytetu dotyczącego zdolności obronnych w planie odniesiono się do nowych inicjatyw mających na celu uregulowanie ogólnych ram prawnych przyznawania ułatwień na realizację inwestycji o znaczącym wpływie w dziedzinie przetwórstwa przemysłowego. Jednym z tych ułatwień jest program pomocy państwa, który ma objąć m.in. przemysł obronny.

(44) Plan zawiera pewne informacje na temat spójności i, w stosownych przypadkach, komplementarności z funduszami polityki spójności i rumuńskim RRP, funduszy polityki spójności i płynących z nich korzyści dla Rumunii, a także podkreśla komplementarność między funduszami krajowymi i europejskimi, zwłaszcza w odniesieniu do dużych projektów infrastrukturalnych i rozwoju obszarów wiejskich, oraz że powodzenie wykorzystania funduszy europejskich zależy od skutecznego zarządzania funduszami europejskimi i funduszami przydzielonymi za pośrednictwem skonsolidowanego budżetu ogólnego Rumunii.

(45) W planie omówiono potrzeby Rumunii w zakresie inwestycji publicznych związanych ze wspólnymi priorytetami UE. W kwestii sprawiedliwej zielonej i cyfrowej transformacji plan odnosi się do programu pomocy na rzecz dekarbonizacji procesów produkcji przemysłowej przez elektryfikację procesów produkcyjnych i przejście na wodór odnawialny lub odnawialne paliwa wodorowe. W odniesieniu do odporności społecznej i gospodarczej, w tym Europejskiego filaru praw socjalnych, w planie wskazano w szczególności na potrzebę wdrożenia programu inwestycyjnego na rzecz odbudowy głównej infrastruktury nawadniającej, programu pomocy państwa w celu wsparcia projektów inwestycyjnych w przemyśle wytwórczym oraz inwestycji mających na celu zapewnienie rozwoju regionalnego, w tym projektów inwestycyjnych na dużą skalę. Jeśli chodzi o budowanie zdolności obronnych, w planie wskazano na potrzebę pełnego wdrożenia programu pomocy państwa na rzecz inwestycji strategicznych, przewidującego dotacje, ulgi podatkowe i inne formy wsparcia, które będą wspierać m.in. sektor obronny.

Wnioski z oceny Komisji

(46) Ogółem Komisja jest zdania, że plan Rumunii spełnia wymogi określone w rozporządzeniu (UE) 2024/1263.

OGÓLNE WNIOSKI RADY

(47) Rada z zadowoleniem odnotowuje średniookresowy plan budżetowo-strukturalny Rumunii i uważa, że jego pełna realizacja doprowadziłaby do zapewnienia zdrowych finansów publicznych i wspierania stabilności długu publicznego, a także zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu.

(48) Rada przyjmuje do wiadomości dokonaną przez Komisję ocenę planu. Rada zwraca się jednak do Komisji, by oceny przyszłych planów przedstawiała w odrębnych dokumentach zamiast w zaleceniach Komisji dotyczących zaleceń Rady.

(49) Rada przyjmuje do wiadomości ocenę Komisji dotyczącą ścieżki wydatków netto i głównych założeń makroekonomicznych przedstawionych w planie, w tym w związku z uprzednimi zaleceniami Komisji, a także wpływu przewidzianej w planie ścieżki wydatków netto na deficyt budżetowy i dług publiczny. Rada przyjmuje do wiadomości ocenę Komisji, zgodnie z którą założenia makroekonomiczne i budżetowe – choć w niektórych przypadkach różnią się od założeń Komisji, m.in. dlatego, że uwzględniają zaktualizowane dane makroekonomiczne i budżetowe – są ogólnie należycie uzasadnione i poparte solidnymi argumentami ekonomicznymi. Rada przyjmuje do wiadomości zawartą w planie ogólną strategię fiskalną oraz zagrożenia dla przedstawionej prognozy, które mogą wpłynąć na urzeczywistnienie scenariusza makroekonomicznego i założeń leżących u jego podstaw oraz na realizację ścieżki wydatków netto. Rada odnotowuje również, że zagrożenia geopolityczne mogą wywierać presję na wydatki obronne.

(50) Rada oczekuje, że Rumunia będzie gotowa dostosowywać swoją strategię fiskalną stosownie do potrzeb, tak by zapewnić realizację ścieżki wydatków netto. Rada postanawia ściśle monitorować rozwój sytuacji gospodarczej i budżetowej, w tym zmiany leżące u podstaw scenariusza przedstawionego w planie.

(51) Rada uważa, że uzasadnione jest przeprowadzenie – odpowiednio wcześnie przed kolejną rundą nadzoru budżetowego – dalszych dyskusji w celu wypracowania wspólnego zrozumienia konsekwencji, jakie dla rocznego nadzoru mają skumulowane stopy wzrostu wydatków netto.

(52) Rada zatwierdza przedstawione przez Rumunię w planie średniookresowym zobowiązania dotyczące pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, i z zadowoleniem przyjmuje wysiłki na rzecz ilościowego określenia ich wpływu na wzrost gospodarczy i stabilność finansów publicznych. Rada zgadza się z Komisją, że przedstawione przez Rumunię zobowiązania dotyczące pakietu reform i inwestycji uzasadniają przedłużenie okresu dostosowawczego z 4 do 7 lat. Rada przyjmuje do wiadomości ocenę Komisji wskazującą na to, że leżący u podstaw przedłużenia pakiet reform i inwestycji spełnia łącznie kryteria określone w art. 14, biorąc również pod uwagę przepis przejściowy zawarty w art. 36 ust. 1 lit. d) rozporządzenia (UE) 2024/1263. Rada przyjmuje do wiadomości ocenę Komisji, z której wynika, że zgodnie z oczekiwaniami zobowiązania dotyczące reform i inwestycji powinny trwale zwiększyć potencjał wzrostu i odporność gospodarki oraz wspierać stabilność finansów publicznych. Rada zaleca Rumunii, aby w celu utrzymania przedłużenia okresu dostosowawczego w pełni zrealizowała zobowiązania dotyczące pakietu reform i inwestycji.

(53) Oprócz dokonanej przez Komisję oceny zobowiązań dotyczących pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego, Rada przyjmuje do wiadomości przedstawiony przez Komisję opis potrzeb i planów w zakresie reform i inwestycji odpowiadających na główne wyzwania wymienione w ramach europejskiego semestru; podkreśla też, jak ważne jest, by takie reformy i inwestycje zostały zrealizowane. Na podstawie sprawozdań przedłożonych przez Komisję Rada oceni te reformy i inwestycje oraz będzie monitorować ich realizację w ramach europejskiego semestru.

(54) Rada oczekuje na sporządzane przez Rumunię roczne sprawozdania z postępów, które to sprawozdania powinny zawierać w szczególności informacje na temat postępów we wdrażaniu ustalonej przez Radę ścieżki wydatków netto, i realizacji szerzej zakrojonych reform i inwestycji w kontekście europejskiego semestru, a także na temat postępów w realizacji pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego.

(55) Zgodnie z art. 17 rozporządzenia (UE) 2024/1263 Rada powinna zalecić Rumunii przyjęcie ścieżki wydatków netto przedstawionej w planie oraz zatwierdzić pakiet reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego do 7 lat,

NINIEJSZYM ZALECA Rumunii:

1. Zapewnienie, aby wzrost wydatków netto nie przekraczał maksymalnych wartości określonych w załączniku I do niniejszego zalecenia.

2. Wdrożenie pakietu reform i inwestycji, który stanowi podstawę przedłużenia okresu dostosowania fiskalnego do 7 lat, jak określono w załączniku II do niniejszego zalecenia, we wskazanych terminach.

Sporządzono w Brukseli dnia 21 stycznia 2025 r.

W imieniu Rady

Przewodniczący

A. DOMAŃSKI

ZAŁĄCZNIK I

Maksymalne stopy nominalnego wzrostu wydatków netto
(roczne i skumulowane stopy wzrostu, w ujęciu nominalnym)

Rumunia

Rok		2025	2026	2027	2028
Stopy wzrostu (%)	Roczne	5,1	4,9	4,7	4,3
	Skumulowane (*)	20,2	26,0	31,9	37,6

(*) Skumulowane stopy wzrostu oblicza się poprzez odniesienie do roku bazowego 2023. Skumulowane stopy wzrostu wykorzystuje się w ramach rocznego monitorowania zgodności ex post w rachunku kontrolnym.

ZAŁĄCZNIK II

Pakiet reform i inwestycji stanowiący podstawę przedłużenia okresu dostosowawczego do 7 lat

Rumunia

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów [1]	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Reforma emerytalna (obowiązujący środek w ramach RRP: C8.R6,0.M214)	Głównym celem reformy jest zapewnienie stabilności ogólnego systemu emerytalnego. Reforma obejmuje: nowy wzór obliczania emerytur, nową zasadę indeksacji emerytur oraz mechanizm zapobiegający doraźnym podwyżkom emerytur, ograniczenie możliwości wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, zachęty do wydłużenia życia zawodowego, automatyczne podwyższenie standardowego wieku emerytalnego zgodnie ze średnim trwaniem życia, zrównanie ustawowego wieku emerytalnego mężczyzn i kobiet na poziomie 65 lat do 2035 r.	Akt normatywny reformujący ogólny system emerytalny wszedł w życie w dniu 1 września 2024 r.	Osiągnięcie w zadowalający sposób odpowiedniego kamienia milowego RRP C8.R6,0.M214. Wdrożenie prawa zgodnie z planem.
Reforma emerytur specjalnych (obowiązujący środek w ramach RRP: C8.R6,0.M215)	Nowe ramy prawne wprowadzają zmiany w systemie emerytur specjalnych, aby lepiej dostosować je do zasady powiązania świadczeń z wysokością wpłaconych składek. Nie stworzono żadnych nowych kategorii emerytur specjalnych, a istniejące kategorie zostały uproszczone. Emerytury specjalne oblicza się na podstawie zasady powiązania świadczeń z wysokością wpłaconych składek, stażu pracy i dostosowania odsetka związanego z zarobkami. Minimalny okres składkowy jest podobny do okresu stosowanego w ogólnym systemie emerytalnym. Żadna emerytura specjalna nie może przekraczać dochodu uzyskanego w okresie składkowym.	Akt normatywny zmieniający system emerytur specjalnych w celu dostosowania ich do zasady powiązania świadczeń z wysokością wpłaconych składek wszedł w życie dnia 1 stycznia 2024 r.	Osiągnięcie w zadowalający sposób odpowiedniego kamienia milowego RRP C8.R6,0.M215.

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów [1]	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Reforma płacy minimalnej [działanie dodatkowe w stosunku do kamienia milowego RRP C13. R5,0.M392]	Ustanowienie mechanizmu ustalania płacy minimalnej w oparciu o obiektywne kryteria wspierające tworzenie miejsc pracy i konkurencyjność krajową, z uwzględnieniem dostosowania płacy minimalnej brutto do prognozowanej stopy inflacji i stopy wzrostu wydajności. Jeżeli nowa relacja między skorygowaną płacą minimalną brutto a prognozowaną średnią płacą brutto na kolejny rok wynosi poniżej 45 %, płaca minimalna brutto może zostać dodatkowo skorygowana o 0–50 % prognozowanej stopy wzrostu wydajności, ale relacja ta nigdy nie powinna przekraczać 50 %.	**Do I kw. 2025 r.**: Wejście w życie aktu regulującego nowy system ustalania płacy minimalnej.	Wejście w życie aktu normatywnego.
Reforma wynagrodzeń w sektorze publicznym [działanie dodatkowe w stosunku do kamienia milowego RRP C14. R4,0.M420]	Zapewnienie sprawiedliwej i zrównoważonej polityki płacowej przez zmianę współczynników hierarchii dla każdej grupy zawodowej sektora publicznego, ponowne wprowadzenie siatki płac dla urzędników administracji lokalnej, zmianę systemu dodatków i ograniczenie kwoty dodatków pieniężnych do 20 % wynagrodzenia podstawowego. Zapewnienie stabilności fiskalnej systemu wynagrodzeń urzędników sektora publicznego. W związku z tym reforma wejdzie w życie dopiero po tym, jak deficyt budżetowy, zgodnie z metodyką ESA, spadnie poniżej 5 % PKB (w tym jeżeli będzie to oznaczać zmianę harmonogramu tej reformy w ramach RRP). Nowy system zostanie wdrożony z pełnym poszanowaniem przepisów ustawy o odpowiedzialności budżetowej. Reforma zagwarantuje, że koszty wynagrodzeń w sektorze publicznym nie wykroczą poza pulę środków przewidzianych w średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym.	**Gdy deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych będzie niższy niż 5 % PKB**: **Etap 1:** Przyjęcie i wejście w życie nowych ram prawnych dotyczących wynagrodzeń urzędników publicznych, zapewniających utrzymanie kosztów wynagrodzeń w sektorze publicznym, wyrażonych jako odsetek PKB, na poziomie zawartym w prognozach ujętych w średniookresowym planie budżetowym lub poniżej tego poziomu. **Etap 2:** Rygorystyczne przestrzeganie prognoz ujętych w średniookresowym planie budżetowo-strukturalnym dotyczących kosztów wynagrodzeń w sektorze publicznym wyrażonych jako odsetek PKB przez wszystkie lata objęte planem.	Wejście w życie nowych ram prawnych po zmniejszeniu deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do poziomu poniżej 5 % PKB. Zmniejszenie kosztów wynagrodzeń w sektorze publicznym, wyrażonych jako odsetek PKB, o 1,5 pp. w latach 2024–2031, zgodnie z prognozami zawartymi w średniookresowym planie budżetowym.

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów ([1])	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Reforma opodatkowania mikroprzedsiębiorstw [działanie dodatkowe w stosunku do kamienia milowego i wartości docelowej RRP C8.R4,0.M206]	Stopniowe ograniczanie zakresu systemu opodatkowania mikroprzedsiębiorstw. Zapewnienie pełnej zgodności z celami kamienia milowego RRP 206, w tym przez przegląd progu kwalifikowalności do systemu (i ewentualnie dostosowanie go do progu VAT w średnim okresie) oraz aktualizację stawki podatkowej dla mikroprzedsiębiorstw. W porównaniu z obecnym systemem reforma generuje dodatkowe dochody w wysokości co najmniej 0,1 % PKB w 2025 r. i w kolejnych latach.	**Do I kw. 2025 r.**: Przygotowanie i wejście w życie do końca I kwartału 2025 r. ustawy zmieniającej system opodatkowania mikroprzedsiębiorstw w celu dostosowania go do kamienia milowego RRP 206.	Wejście w życie aktu normatywnego zmieniającego warunki kwalifikowalności do systemu opodatkowania mikroprzedsiębiorstw, aby dostosować go do kamienia milowego RRP 206 i wygenerować dodatkowe dochody w wysokości 0,1 % PKB.

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów [1]	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Przegląd ram podatkowych [działanie dodatkowe w stosunku do kamieni milowych i wartości docelowych RRP C8.R4,0.M207, C8.R4,0.M208, C8.I7,0.M237]	Wdrożenie reformy podatkowej, która przyczyni się do konsolidacji budżetowej i będzie promować lepsze zachęty gospodarcze. Wpływ reformy na budżet w 2025 r. powinien wynieść co najmniej 1,1 % PKB, po skorygowaniu o wpływ podniesienia progu dochodów emerytalnych niepodlegających opodatkowaniu (0,2 % PKB). Łączny wpływ nowych środków wyniesie zatem w 2025 r. 1,3 % PKB. Ponieważ środki zostaną wdrożone do końca I kwartału 2025 r., stały całoroczny wpływ nowych środków powinien wynieść 1,7 % PKB. Uruchomienie systemu informatycznego do szacowania nieruchomości podlegających opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości, o następujących cechach: — interoperacyjność baz danych zawierających informacje o nieruchomościach będących w posiadaniu różnych instytucji; — uruchomienie specjalnego departamentu w Ministerstwie Finansów; — utworzenie rejestru cen sprzedaży nieruchomości mieszkalnych, opracowanie modelu wyceny masowej nieruchomości mieszkalnych; — ustanowienie mechanizmu ustalania podlegającej opodatkowaniu wartości nieruchomości za pomocą mechanizmów oceny wartości rynkowej.	**Do I kw. 2025 r.**: **Etap 1:** Przygotowanie sprawozdania opartego na sprawozdaniu Banku Światowego w sprawie opodatkowania (w ramach kamienia milowego RRP 205), ustanawiającego dwa scenariusze reformy podatkowej wraz z w pełni określonymi środkami. Środki powinny obejmować wszystkie obszary opodatkowania i składek na ubezpieczenia społeczne. **Etap 2:** Przyjęcie przez rząd memorandum zawierającego konkretne środki podatkowe na podstawie wyżej wymienionego sprawozdania. Środki powinny być zgodne z kamieniami milowymi RRP 207, 208 i 237 oraz z celem 1 reformy podatkowej. **Etap 3:** Zorganizowanie przez rząd debaty publicznej na temat zmian w kodeksie podatkowym. **Etap 4:** Wdrożenie i wejście w życie środków najpóźniej w dniu 1 kwietnia 2025 r. **Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 5:** Jak wskazano w kamieniu milowym RRP 237, opracowanie systemu informatycznego w celu wdrożenia modelu zautomatyzowanego szacowania nieruchomości na potrzeby opodatkowania nieruchomości, wspieranie nowego podejścia opartego na wartości rynkowej oraz uruchomienie wyspecjalizowanego departamentu odpowiedzialnego za opodatkowanie nieruchomości.	Etap 1: Sprawozdanie opracowane przez odpowiednie organy. Etap 2: Przyjęcie przez rząd memorandum zgodnego z głównymi celami reformy. Etap 3: Debata publiczna z udziałem sektora prywatnego. Etap 4: Wejście w życie środków zgodnych z celem 1 reformy. Etap 5: Sprawozdanie opracowane przez odpowiednie organy.

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów ([1])	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Reforma administracji podatkowej [działanie dodatkowe w stosunku do kamieni milowych i wartości docelowych RRP C8.I2,0.M225, C8.I2,0.M226, C8.I2,0 M226a, C8.I3,0 M227]	Głównym celem jest usprawnienie administracji podatkowej i wygenerowanie dodatkowych dochodów sektora instytucji rządowych i samorządowych w wysokości co najmniej 0,5 % PKB w 2026 r. Reforma ma w szczególności na celu: wzmocnienie jednostki ds. zwalczania nadużyć finansowych ANAF za pomocą narzędzia monitorowania w czasie rzeczywistym w celu wykrywania zakupów obarczonych wysokim ryzykiem podlegających opodatkowaniu, związanych z transakcjami wewnątrzwspólnotowymi, tranzytowymi i krajowymi; wdrożenie narzędzi analitycznych i specjalnego modułu zwalczania nadużyć finansowych w celu wyeliminowania i analizy luki w podatku VAT; zwiększenie zdolności wykrywania nieprawidłowości w systemach, takich jak e-faktury, SAF-T, e-AMEF, e-DU, e-VAT, DAC-7 i CESOP; rozszerzenie programu „Analiza predykcyjna”, by objąć nim szerszy zakres podatników, co zwiększy efektywność kontroli podatkowych w odniesieniu do podatku VAT i podatku dochodowego od osób prawnych; ustanowienie systemu klasyfikacji podatników pod kątem ryzyka oraz opracowanie narzędzia informatycznego do zarządzania dużymi ilościami danych i ich analizowania na potrzeby określania kategorii ryzyka dotyczącego podatników; modernizację systemów administracji podatkowej i zapewnienie ich interoperacyjności z systemami innych instytucji państwowych w celu poprawy zarządzania informacjami podatkowymi oraz dostępu do aktywów i transakcji w czasie rzeczywistym; przeprojektowanie systemu informatycznego w celu zmniejszenia opóźnień w audytach i kontrolach podatkowych; zmianę przepisów w sprawie niewypłacalności w celu uzyskania lepszej kontroli nad przedsiębiorstwami ogłaszającymi niewypłacalność i zmniejszenia luki w podatku VAT; wdrożenie automatycznego mechanizmu płatności w celu zwiększenia dobrowolnego przestrzegania przepisów oraz wprowadzenie elastycznych mechanizmów sprzedaży mienia ruchomego za pośrednictwem centrów detalicznych; ustanowienie wyspecjalizowanego departamentu, który zajmie się przeprowadzaniem analiz ryzyka z wykorzystaniem modeli, operacjonalizacją modułów do zwalczania nadużyć finansowych, ilościowym określaniem luki w podatku VAT oraz wzmocni zdolności ANAF w zakresie przeciwdziałania uchylaniu się od opodatkowania.	**Do I kw. 2025 r. (IV kw. 2026 r. w przypadku APIC)**: **Etap 1:** Wdrożenie mechanizmu wczesnego wykrywania oszustw związanych z VAT powiązanych z zakupami wewnątrzwspólnotowymi, tranzytami i transakcjami krajowymi. **Do II kw. 2025 r.**: **Etap 2:** Wdrożenie modułów, które w ramach zwalczania nadużyć finansowych wykorzystuje się do analizy i identyfikacji transakcji podejrzanych o związek z oszustwem karuzelowym (CARUSEL, INDFISC, TRANSPRISC, COMRISC i RORISC). **Do II kw. 2025 r.**: **Etap 3:** Ukończenie 7 projektów cyfryzacji, w tym e-faktur, SAF-T, e-AMEF, e-DU, e-VAT, DAC-7 i CESOP. **Do I kw. 2025 r.**: **Etap 4:** Wzmocnienie nadzoru nad mechanizmem planowania podatkowego dla dużych podatników oraz rozszerzenie tego mechanizmu na podatników średniej wielkości po wdrożeniu APIC. **Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 5:** Integracja i konsolidacja wewnętrznych baz danych; opracowanie nowego systemu opartego na koncepcji 360-stopniowego profilowania podatników; zapewnienie interoperacyjności z systemami informatycznymi instytucji państwowych. **Do IV kw. 2026 r.**: **Etap 6:** Wdrożenie nowoczesnego mechanizmu poboru, który będzie dawał podatnikom możliwość wyboru cyklicznej płatności zadeklarowanych zobowiązań podatkowych. **Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 7:** Ustanowienie i uruchomienie wyspecjalizowanej struktury składającej się z ekspertów w dziedzinie informatyki, ekonometrii i analizy finansowej w celu ilościowego określenia ryzyka i luk podatkowych.	Etapy 1–7: Sprawozdania opracowane przez organy. Relacja dochodów do PKB powinna wzrosnąć o co najmniej 0,5 % PKB w 2026 r. w porównaniu z 2024 r., po skorygowaniu o skutki nowych środków wprowadzonych w latach 2025 i 2026, wpływających na podstawy opodatkowania i stawki podatkowe. Ocena tego zostanie przeprowadzona w kwietniu 2027 r. na podstawie rachunków narodowych.

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów ([1])	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Restrukturyzacja systemu wydatków publicznych/przeglądy wydatków [działanie dodatkowe w stosunku do kamieni milowych RRP C8.R3.M202, C8.I5,0.M234, C13.R5,0.M392 i C14.R1,0.T403]	Utworzenie bazy danych dotyczącej średnich kosztów zakupów oraz ustanowienie mechanizmu kontroli w celu monitorowania nieuzasadnionych wzrostów wydatków i reagowania na nie. Baza ta będzie również służyć centralizacji zamówień na konkretne towary i usługi, zmniejszeniu kosztów i wprowadzeniu norm dotyczących wydatków dla instytucji publicznych. Coroczne przeprowadzanie przeglądów wydatków publicznych, ustalanie obowiązkowych celów w zakresie oszczędności i określanie środków służących ich osiągnięciu, zgodnie z harmonogramem strategii przeglądów wydatków. Zwiększenie efektywności wydatków publicznych na standaryzowane towary i usługi w centralnej administracji publicznej. Wdrożenie w systemie opieki zdrowotnej scentralizowanych zamówień na wyroby medyczne i materiały zużywalne na potrzeby systemu świadczeń ratunkowych. Aktualizacja i modernizacja systemu informatycznego wykorzystywanego do opracowywania budżetu państwa i zarządzania nim w celu osiągnięcia lepszego zarządzania danymi budżetowymi, większej przejrzystości budżetowej, lepszego monitorowania i sprawozdawczości. Ponadto zwiększenie liczby wyspecjalizowanych pracowników zaangażowanych w przeglądy wydatków. Przegląd ram prawnych w celu wzmocnienia obowiązków Ministerstwa Finansów oraz organów publicznych na szczeblu centralnym i lokalnym w zakresie monitorowania realizacji przeglądów wydatków.	**Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 1:** Utworzenie bazy danych i ustanowienie mechanizmu kontroli wzrostów przekraczających 20 % w porównaniu ze średnimi kosztami instytucji publicznych. **Każdego roku objętego planem (2025–2031)**: **Etap 2:** Przeprowadzanie corocznych tematycznych przeglądów wydatków oraz zastosowanie wniosków i zaleceń w procesie budżetowym, zgodnie z ustalonym harmonogramem rocznym. **Stopniowo, od IV kw. 2024 r. do II kw. 2030 r.**: **Etap 3:** Rozszerzenie kategorii towarów i usług, które będą nabywane centralnie, ze szczególnym uwzględnieniem sektorów priorytetowych o wysokim poziomie wydatków. Zwiększenie udziału postępowań o udzielenie zamówienia przeprowadzanych przez ONAC w stosunku do wszystkich postępowań o udzielenie zamówienia przeprowadzanych przez wszystkie instytucje zamawiające w Rumunii średnio o 0,25 % rocznie w ciągu najbliższych siedmiu lat. **Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 4:** Uruchomienie wyspecjalizowanej struktury w Ministerstwie Finansów w celu monitorowania systemów wydatków publicznych za pomocą wskaźników efektywności oraz udział w specjalistycznych kursach szkoleniowych organizowanych przy wsparciu Banku Światowego. **Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 5:** Ustanowienie ram prawnych dotyczących wdrażania wskaźników efektywności na szczeblu centralnych i lokalnych organów publicznych.	Etap 1: Sprawozdanie opracowane przez odpowiednie organy. Etap 2: Publikacja dwóch przeglądów wydatków rocznie dotyczących konkretnych sektorów lub działań. Przeglądy muszą obejmować obowiązkowe cele w zakresie oszczędności. Etap 3: Sprawozdanie opracowane przez odpowiednie organy, wykazujące wzrost udziału postępowań o udzielenie zamówienia przeprowadzanych przez ONAC. Etap 4: Sprawozdanie opracowane przez odpowiednie organy. Etap 5: Wejście w życie aktu normatywnego do IV kwartału 2025 r.

	Główne cele	Opis i harmonogram kluczowych etapów [1]	Wskaźnik(i) służący(-e) do monitorowania
Reforma finansowania przedsiębiorstw (nowy środek)	Wzmocnienie zdolności administracyjnych Ministerstwa Inwestycji i Projektów Europejskich do przydzielania funduszy na wsparcie MŚP za pomocą kapitału *private equity*, wspierania długoterminowego rozwoju gospodarczego, przyciągania inwestorów i tworzenia miejsc pracy.	**Do II kw. 2026 r.**: Reforma ram instytucjonalnych dotyczących przydziału funduszy w celu wsparcia otoczenia działalności gospodarczej – fundusz inwestycji na niepublicznym rynku kapitałowym na rzecz wsparcia MŚP.	Wejście w życie ustawy o uruchomieniu funduszu, wraz ze szczegółowymi przepisami dotyczącymi dotacji, ulg podatkowych i kredytów inwestycyjnych dla przemysłu wytwórczego.
Reforma systemu wydatków wykorzystywanego przez przedsiębiorstwa państwowe (nowy środek)	Prowadzenie analiz diagnostycznych podmiotów gospodarczych mających na celu: — zmniejszenie strat i zaległych płatności; — aktualizację opłat pobieranych za świadczone usługi i zmniejszenie kosztów operacyjnych, prowadzące do zmniejszenia dotacji/transferów z budżetu państwa, wzrostu zysków netto oraz zwiększenia dochodów budżetu państwa; — identyfikację aktywów nieprodukcyjnych/niefunkcjonalnych, aby zaproponować środki służące ich wykorzystaniu lub zbyciu; — wprowadzenie reguł wydatkowych, w szczególności w odniesieniu do kategorii wydatków niezwiązanych bezpośrednio z procesem produkcji lub świadczeniem usług. Reforma powinna być w pełni zgodna z zasadą niezależności przedsiębiorstw państwowych oraz z wymogiem, aby przedsiębiorstwa te dążyły do osiągnięcia rentowności. Łącznie środki te powinny obniżyć transfery/dotacje z instytucji rządowych na szczeblu centralnym i instytucji samorządowych na szczeblu lokalnym na rzecz przedsiębiorstw państwowych do 0,25 % PKB przez cały okres objęty planem.	**Do III kw. 2025 r.**: **Etap 1:** Przeprowadzenie analizy diagnostycznej systemu wydatków operacyjnych, systemu dochodów oraz mechanizmów aktualizacji opłat, a także systemu dotacji dla podmiotów gospodarczych. **Do IV kw. 2025 r.**: **Etap 2:** Ustanowienie ram regulacyjnych w celu usprawnienia systemu wydatków operacyjnych, poprawy zarządzania aktywami publicznymi, wprowadzenia reguł wydatkowych oraz zmniejszenia zależności od budżetu sektora instytucji rządowych i samorządowych do IV kwartału 2025 r.	Etap 1: Sprawozdanie opracowane przez odpowiednie organy. Etap 2: Wejście w życie ram regulacyjnych. Reforma powinna obniżyć transfery z instytucji rządowych na szczeblu centralnym i instytucji samorządowych na szczeblu lokalnym na rzecz przedsiębiorstw państwowych do 0,25 % PKB w całym okresie objętym planem (w stosunku do poziomu w 2023 r.).

([1]) Harmonogram realizacji działań w ramach RRP ma charakter orientacyjny i odpowiada zobowiązaniom zawartym w odpowiedniej decyzji wykonawczej Rady.